

România liberă

Criza financiara distruge mirajul vietii pe credit

Silviu Pop

Vineri, 19 Septembrie 2008

- » Banul prea ieftin a deschis apetitul pentru imprumut al americanilor.
- » Bancherii erau brokeri de credite si acceptau orice client, netinand cot de venituri.

Criza financiara profunda care a prabusit nume mari, de calibrul bancilor de investitii Bear Stearns sau Lehman Brothers, care a dizolvat Merrill Lynch in Bank of America si a clatinat gigantul din industria asigurarii American International Group (AIG), are radacini in lacomie, spune comisarul european pentru Afaceri Economice, Joaquin Almunia. El se refera la lacomia bancherilor, care si-au sporit afacerile asumandu-si toate riscurile, pe care le-au camuflat in produse sofisticate. Totusi, criza actuala porneste de visul american, realizat cu mirajul creditelor perpetue.

Cotidianul financiar Wall Street Journal dadea in urma cu un an, cand criza creditelor ipotecare cu grad ridicat de risc – asa-numitele "subprime" – facea primele victime, un exemplu practic. O femeie de afaceri a cumparat o casa in Las Vegas in valoare de 460.000 de dolari, cu ajutorul un credit "ajustabil" cu grad ridicat de risc, acceptand o dobanda initiala de 8,2%. Ea se astepta, spun jurnalistii de la WSJ, sa-si refinanteze creditul inainte ca dobanda imprumutului sa urce la un nivel anual de 14%, ceea ce s-ar fi intamplat in anul urmator, cand suma lunara pe care ar fi trebuit sa o ramburseze ar fi urcat brusc de la 3.700 de dolari la 8.000 de dolari. Ce s-a intamplat? Femeia de afaceri n-a reusit sa imprumute bani ipotecand casa, deoarece pretul proprietatii sale a scazut, de la 460.000 de dolari la 310.000 de dolari. In acel moment ea refuza sa mai plateasca rata si declanseaza negocieri cu banca, convinsa, de altfel, ca oricum va pierde casa, deoarece nu putea plati noua rata lunara.

Numai ca, ne explica analistul economic Matei Paun, banca vanduse deja creditul ei altor entitati financiare si nu mai era interesata in negocieri.

"Radacina crizei poate fi gasita in filosofia vietii pe credit, finantata de lacomia lumii financiare si ingaduita de un liberalism prea lejer", spune Matei Paun. El considera ca perioada indelungata in care "banul a fost prea ieftin, care s-a tradus in dobanzi neobisnuit de mici, a permis americanilor sa-si asume tot felul de riscuri. In plus, dobanzile foarte mici i-au facut pe americani sa nu mai economiseasca, iar creditele la indemana la fiecare pas au suplinit nevoia de sume mai mari.

"Daca e o persoana care este de vina pentru tot acest haos, acela este Alan Greenspan", spune Paun,

"deoarece el a intretinut prin dobanzi mici un miraj de bunastare. Aceasta filosofie liberala, as zice chiar de liberalism salbatic, se razbuna astazi". Matei Paun, care a condus o divizie de gestionare de fonduri a unei mari corporatii americane, ne-a explicat ca in Statele Unite "te puteai duce sa iei credit de la o banca fara sa justifici veniturile sau sa dovedesti ca ai vreun venit. Totul mergea pe incredere, iar bancile se transformaseră in brokeri de credite, de aceea nu le pasa, pentru ca vindeau creditul tau altei banci."

Mirajul vietii pe credit s-a spulberat insa si, avertizeaza Paun, criza nu se va opri doar la creditele ipotecare. "Exista alte categorii de credite care nu vor fi rambursate usor; e vorba de creditele pe card, cele pentru masini si cele de nevoi personale", a spus Paun.

Criza americana parca plana asupra pietei financiare mondiale inca de anul trecut, dupa ce sectorul creditelor ipotecare cu grad ridicat de risc se clatina extrem de puternic. Bears Sterns a socat in martie, cand a fost cumparata de JP Morgan Chase, insa lovitura de gratie a venit subit dupa falimentul Lehman Brothers si caderea American International Group.

In urma unei analize atente, se poate observa ca, desi fiecare criza financiara mondiala difera de cele anterioare, toate au la baza un fundament comun, anume ca sunt manate de obtinerea unui profit mai mare, fara a tine cont de riscuri. In acelasi timp, in toate cazurile, arbitrii pietelor financiare n-au semnalat ofsaidul decat in momentul in care era deja facut raul. "De-abia dupa declansarea crizei americani au introdus mecanisme mai severe de control al speculatiilor financiare", spune Paun.

Criza actuala este explicata de analisti si prin abandonarea modelului de banca specializata, prin respingerea actului Glass-Steagall, care separa bancile comerciale de Wall Street. Aceasta norma functiona inca de pe vremea crizei economice a anilor '30. Specialistii considerau ca fara acel act de reglementare, "superbancile" vor putea sa se intalneasca cu aceleasi conflicte de interes precum bancile din anii '20.

Dupa intrarea in noul mileniu, bancile si institutiile financiare americane au inceput sa acorde credite ipotecare de miliarde de dolari oamenilor cu venituri mici. Oamenilor de afaceri americani li s-au alaturat destui din strainatate, ceea ce a dus la crearea de valuri printre companiile din restul lumii. Bani erau ieftini in acele vremuri, in sensul ca dobanzile permiteau oamenilor sa se imprumute mai mult.

Din 2003, dupa o perioada lunga in care au crescut atat volumul creditelor ipotecare, cat si cel al preturilor caselor, pretul banilor a crescut brusc. Totusi, din acelasi an, greseala facuta a venit din partea autoritatilor care ar fi trebuit sa supravegheze situatia. Conducatorii adevarati ai situatiei erau brokerii de credite ipotecare, care dadeau imprumuturi, si bancile de investitii de pe Wall Street care le impachetau sub forma unor vehicule investitionale ipotecare private.

Aceste grupuri nu erau supravegheate deloc sau in nici un caz sub forma in care erau bancherii. De aceea bancile comerciale s-au mutat in acest sector. Rezultatul a fost cresterea unui "sistem bancar in umbra" al derivatelor si investitiilor. Intregul proces a inceput prin politica New Deal a anilor '70, care segmenta institutiile financiare si le dadea atributii specifice. Totusi, aceasta abordare a inceput sa cedeze sub presiunile inflationiste, dar si ale globalizarii si ratelor de schimb libere. Anii Clinton au fost cei care au marcat o schimbare puternica.

Dupa ce economiile si creditarea trecusera de un colaps, iar industria bancara aproape se prabusise, Statele Unite au decis sa le dea mana libera bancilor, o masura pur liberala. O alternativa ar fi fost reintroducerea lor in parametrii New Deal, insa autoritatile americane au ales sa le intareasca pozitia de pilon central al sistemului financiar.

O parte din vina apartine si administratei Bush, care nu s-a aratat dispusa sa intareasca reglementarile din sistemul financiar. Presedintele Federal Reserve de atunci, Alan Greenspan, chiar s-a aratat dezinteresat de acest subiect, chiar daca Fed avea autoritatea de a impune reguli mai stricte pentru creditele ipotecare sau chiar pentru institutiile financiare nebancale. Abia in acest an, SUA au facut acest lucru si au interzis si imprumuturile ce "nu tin cont de debitori". Creditele ipotecare cu risc ridicat au fost de 600 miliarde dolari doar in 2006. Un an mai tarziu, valoarea estimata a imprumuturilor de acest gen se ridica in SUA la circa 1.300 miliarde dolari.

www.romanialibera.ro